

İspanya'da Öğretmen Yetiştirilmesi Atanması ve Düşündürdükleri

Ali ÖZCELEBİ*

Sayın Dekanım, Sayın Konuklar, Sayın Meslekdaşlarım
ve Sevgili Öğrenciler,

Bugün ben de sizlere İspanya'da öğretmen yetiştirilmesi ve seçilip atanmalarından söz edeceğim. Bundan önceki konuşmacı arkadaşlarım, Almanya, Fransa ve İngiltere/İrlanda da ilköğretimden öğretmenliğe kadar eğitim kurumlarından söz ettiler. Zamanımız daraldığı için, ben İspanya'daki eğitim sisteminin öteki Avrupa ülkelerindekinden pek farklı olmadığını, belki onlardan biraz geri, ama bizimkinden çok ileri olduğunu söylemekle yetinip hemen konuya girmek istiyorum

İspanya'da özellikle öğretmen yetiştiren fakülte ve yüksekokul yok. Üniversiteler ve onlara bağlı fakülteler yanında, Rektörlüğe bağlı bir *Instituto de Pedagogia*, yani Öğretmenlik Formasyon Enstitüsü var. Öğretmene gereksinim duyulan dallarda Üniversite mezunları isterlerse bu enstitüye başvuruyorlar. Ders programları, saat ve ders adlarıyla bizimkine benziyor, uygulama da öyle. Ancak, derslerin içeriği, işlenişi, uygulama çok daha yüklü, ezbere değil *durum tartışması'na eleştirel düşünceye, çözümler üretmeye* dayalı ama öğretmen seçme sınavlarına katılmak için önkoşul değil.

İlginç olan öğretmen seçme ve atama yöntemi. Uzaktan bakıldığında bizdeki uygulamaya benziyor, ama yakından incelendiğinde hiç de öyle değil, bizde-

* Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

ki gibi basın aracılığı ile öğretmen gereksinimi dallara göre sayılarıyla duyuruluyor. Yalnız özerk bölgelere göre ayrı ayrı listeler düzenleniyor. Sınav çok aşamalı ve günlerce sürüyor. Bizdeki gibi yüz soruluk testlerle, öğretmen adayının hiç görülmeden seçilip atıldığı birkaç saatte yapılabilecek bir sınav değil. Bu arada bizdeki uygulamada öğrencilerin, Eğitim Fakültelerine de ÖSYM'nin test sınavı ile öğrenci alındığı ve işveren olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın hiç mi hiç görmediği, karşılıklı konuşmadığı, yine kimin nasıl hazırladığı bilinmeyen, adayın alanındaki bilgisinden çok başka şeyler arayan test sınavıyla öğretmen atadığı, okuma yazmayı bilmeyenler dahil daha nice kusurları olanların öğretmen olabilecekları görülür.

İspanya'da ilk sınav – bu geçilmesi zor bir barajdır – adayın ana dilini kursuz yazıp yazamadığını görmeye yöneliktir. Çünkü başka hiçbir ülkede *öğretmenlik anadilini çok iyi konuşup yazamayan* birinin en son yapacağı değil, hiç yapamayacağı bir iştir. Bilim ve öğretmenlik formasyonunu ölçen yazılı ve sözlü sınavlar gelir sonra. Bu aşamada bizdekinden farklı bir uygulama, değişik bilim dallarından ve kentlerden deneyimli yaşlı lise öğretmenlerinin bu sınav komisyonlarında görev almalarıdır.

Atamaya gelince, İspanya'nın son on beş yirmi yılda eğitimde büyük iyileştirmenin gizi burada sanırım. İşveren durumundaki bakanlığın bir bölgede 100 Matematik öğretmenine ivedi gereksinimi olduğunu, ancak yapılan çok sıkı sınavlarda 57 öğretmenin saptanan başarıyı gösterdiğini düşünelim. Bu durumda 57 öğretmen yaşam boyu atanırken, sıralamadaki 43 öğretmen bir yıl süreyle geçici olarak atanıyor. Ve kendilerine, "gelecek yıl yeni başvuranlarla bu seçmelere yine katılacaksınız, başarılı olursanız sürekli atanırsınız yoksa geçici statüde kalır, hatta bunu da kaybedebilirsiniz," deniyor. Böylece hem derslerin boş geçmesi hem de yetersiz öğretmenlerin bizdeki gibi yaşam boyu öğretmen olmaları engellenmiş oluyor. Sürekli atanlarla geçici atanların maaşlarının biraz farklı olduğunu eklemem gerekiyor burda.

Bizde de böyle bir uygulamaya geçilmesinin eğitimimizde on-onbeş yılda kesin düzelmeye sağlayacağına inanıyorum. Şimdi öğretmen seçme sınavlarının bugünkü uyduruk şekline bile karşı çıkan öğrencilerimiz, varsa öğretmen dinleyicilerim bana kızıyorlardır. Yine de ben bir adım daha ileri gidip ülkemizde çalışan öğretmenlerin de bir ya da iki yıl hazırlık süresi tanıdıktan sonra bu çarka sokulması gerektiğine inanıyorum. Geçmişte bir toplantıda bir Milli Eğitim Bakanının "elimizde, hızlandırılmış eğitim, gece eğitimi, yaygın öğretim vb. yollardan diploma sahibi, ama yetersiz yetmiş bin öğretmen var" dediğini anımsıyorum. Eğer çağdaş eğitimi, bilim düzeyini yakalayacaksa böyle bir sistemi ülkemizde de uygulamak zorundayız. Çünkü böyle bir öğretmen seçme sistemi, eğitim fakültelerini, öteki öğretmen de yetiştiren fakülteleri, iyi öğrenci yetiştirmeye zorlayacaktır, çünkü önünde böyle bir seçme sistemi olan siz öğrenciler, şimdi yaptığını-

zın tersine, bizi daha çok, daha çok çalışmaya, öğretmeye, araştırmaya zorlayacaksınız. Buna inanıyorum, gelin görün ki Türkiye’de bunu uygulayacak iktidar göremiyorum. Ne yazık ki bu iç siyasal sonuçları dokuncalı bir uygulamadır. Uygulansa da İspanya’daki gibi ciddi seçimler yapılmıyacağını bildiğim için başarı şansı çok az olacaktır. "Hizmet içi eğitimle öğretmenleri lisans tamamlatıyoruz ya..." diyenler çıkacaktır. Ben de "güldürmeyin beni" derim o zaman. Bunun derece kademe peşinde, üstünkörü, yine test sınavlarıyla yapıldığını hepimiz biliyoruz.

Öteki konuşmacılar da kendi ülkelerinde, öğretmen olmanın ne denli güç olduğunu ortaya koydular konuşmalarıyla. Belki doğrudan söylemediler ama tümünde *çok çok çalışmak gerektiği* ortaya çıktı sanırım. Evet işin gizi, Almanya, Fransa, İngiltere/İrlanda da, ister İspanya’da ister Amerika’da olsun, işin gizi çok çalışmak. Bizde olmayan bu. Dün Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde güven oyu görüşmelerini izledim. Hiç bir konuşmacı, Başbakan dahil, biz seyircilere, yani ulusa, "biz bu sorunları çözeceğiz ama siz çok çalışsanız. Hangi meslekten olursanız olun çok çok çalışmalısınız, işinizi çok çok iyi yapmanız çok önemli" demedi. Sanki 450 milletvekilinin elinde sihirli sopa var, doğru yolu bulduklarıda, sopayla dokununca her şey yoluna girecek.

Kendimizi söylevlerle aldatmayalım arkadaşlar. Türk ulusu yani bizler tembeliz. Ne zaman yurt dışından dönsem, hava alanından başlayarak, ağır çekim gösterilen bir filmi izlediğim duygusuna kapılıyorum. Evet tastamam öyle. Bir şey daha söyleyip bitireceğim konuşmamı. Son zamanlarda otobüslerde, minibuslerde çıkartma yazılar görüyorum "Bugün Allah için (ya da Rabbin için) ne yaptın?" diyen. Güzel bir sovsöz. Merak ediyorum "Bugün ülken için ne yaptın?" sovsözü ne zaman ortaya çıkacak. Descartes "Düşünüyorum, o halde varım." demiş. Ben "Çalışıyorum o halde varım" diyorum.

Saygılarımla.